

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorum

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

II. Tungrensis episcopatus controversia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-22974

TITVLVS II.

Tungrensis Episcopatus controversia.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDVÆ
Trinitatis. Karolus vir illustris divina propitiante clementia Rex Francorum,
omnibus Archiepiscopis & Episcopis in regno nobis à Deo commisso constitutis,
pax & salus ab eodem Deo aeterno.

CAP. I.

Quia divinæ propitiationis beneficia,
quæ ab ipso ab ipsis crepundiis ex-
perti sumus, nullatenus enumerare possumus,
idcirco laudem Domini loquetur os
meum, & benedicet nomen sanctum ejus
in seculum seculi. Vnde quia, pluribus
nostris exigentibus meritis, multotiens ad-
versa quæque sustinimus, credimus non
hoc ad nostræ damnationis meritum, sed
ad gratiam suæ reconciliationis nobis fore
permisum: ut flagellis ejus eruditi, disca-
mus perversa cavere, & in cunctis ejus vo-
luntatibus parere. Sicut vobis de multis
notum est, cum olim quidam nostri fide-
les, à nostra debita fidelitate exorbitantes,
vitam & regnum nobis auferre moliti sunt,
eunt post inimicos nostros, eisque fami-
liariter inhaerentes, res & episcopia nostri
regni ab ipsis dari sibi concupierunt. Vt
ergo de multis taceamus, unum, qui no-
bis nostris visceribus serpentinum virus in-
fudit, vestræ sanctitati propalabimus,
Hilduinum videlicet, qui contra regalem
agens potestatem, contra quoque Aposto-
li dicta, (ubi dicitur: *Deum timeo, Regem
honorifico. &: Non est potestas nisi à Deo.*
Psal. 63. &: *Qui potestati resistit, Dei ordinationi
resistit. Non est enim potestas nisi à Deo.*)
& adversus citharcedi David dicta, ubi
ad Dominum loquitur, *Imposuisti homi-
nes super capita nostra*, quique ultra
Rhenum ad inimicos nostros profici-
scens, minimèque reminiscens sacra-
mentorum suorum nobis promissorum,
eaque retro dorsum abiciens, ab Heinri-
co inimico nostro episcopium Tungrensis
Ecclesiæ expetiit, suæque damnatione
contra omnia statuta tam sacrorum pa-
trum quam Regum videlicet antecesso-
rum nostrorum usurpavit. De qualibus in
libro regum Capitulari ita dicitur: *Si quis*

presumpserit quam non meruit à Principe VI. 396.
*vel seniore iusto dignitatem, sacrilegus ha-
beatur.* Et beatus Gregorius: *Sicut qui in-
vitatus renuit, quæ sitis refugit, sacris est* Lib. VII.
altaribus admoventis, sic qui ultro ambit, Indist. 1.
vel qui importunus se ingerit, proculdubio ep. 110.
*est repellendus. Nam qui nititur ad altiora
contendere, quid agit nisi ut crescendo decre-
cat? Cur non perpendit quia benedictio illi
in maledictum convertitur qui ad hoc ut fiat
hereticus promovetur.*

II.

Cum quidam pestiferi viri, ut supra
memoravimus, à nostra fidelitate devia-
rent, convocavimus Archiepiscopos præ-
sules XVI. nostri regni, nonnullos etiam
proceres, Marchiones, & Comites, opti-
matèque, ut eorum consilio, auctorita-
te, atque virtute, tantæ vesaniæ resiste-
remus. Inventum est ut nova gibborum
genera novis medicationibus searentur
ac sanarentur, pellentes eos episcopali
auctoritate sacrorumque canonum consti-
tutione à coetu & consortio Christiano-
rum. Quorum præsumptioni ac nefandæ
tyrannidi Hilduinus se intumescens, datis
Heinrico suisque proceribus complurimis
auri argentique ponderibus, non solum
cum eis scienter participavit, sed etiam ex
thesauris Ecclesiæ Tungrensis, quos in-
stinctu diabolico rapuerat vel furatus fue-
rat, quibusdam minis ac terroribus egit
ut Herimannus Agrippinæ civitatis Ar-
chiepiscopus per violentiam Heinrici suo-
rumque fidelium illum in Pontificem con-
secraret. Nam si non fecisset, sicut ipse
venerabilis Archiepiscopus nobis postea
in præsentia plurimorum retulit, sibi vi-
tam resque ecclesiasticas auferret, om-
nemque familiam trucidaret, ac illorum
bona diriperet. Ideoque absque legitimo-
rum antecessorum auctoritate eum conse-
cravit, ut ipse adhuc testatur, sed tantis

1. Petr. 2.
Rom. 13.
Psal. 63.

(ubi dicitur: *Deum timeo, Regem
honorifico. &: Non est potestas nisi à Deo.*)
& adversus citharcedi David dicta, ubi
ad Dominum loquitur, *Imposuisti homi-
nes super capita nostra*, quique ultra
Rhenum ad inimicos nostros profici-
scens, minimèque reminiscens sacra-
mentorum suorum nobis promissorum,
eaque retro dorsum abiciens, ab Heinri-
co inimico nostro episcopium Tungrensis
Ecclesiæ expetiit, suæque damnatione
contra omnia statuta tam sacrorum pa-
trum quam Regum videlicet antecesso-
rum nostrorum usurpavit. De qualibus in
libro regum Capitulari ita dicitur: *Si quis*

terroribus ac diris crudelitibus coactus. Vnde in Nicæno Concilio ita ad locum invenitur: *Si quis ex clero deprehensus fuerit cum excommunicatis communicare, etiam ipse privetur communione, tanquam qui regulas confundit.* Quæ longè latèque in diversis Conciliis & Capitularibus Regum de excommunicatis inveniuntur.

III.

Idem etiam Hilduinus res nostri regni ex præfato episcopo invasit, diripuit, & pro libito abduxit, agens contra statuta Anacleti Papæ, ubi dicitur: Sanctus Anacletus, qui ab ipso Petro Apostolo ordinatus est Presbyter, postea in sede Romana successor illius factus Episcopus, cum totius mundi sacerdotibus iudicavit.

Qui abstulerit, inquit, patri vel matri aliquid, homicida participi est. Pater noster sine dubio Deus est. Mater verò nostra, Ecclesia est, quæ nos in baptismo regeneravit. Ergo qui pecunias Christi & Ecclesie rapit, auferit, vel fraudatur, homicida est, atque homicida in conspectu iusti iudicis deputabitur. Qui rapit pecuniam proximi sui, iniquitatem operatur. Qui autem pecuniam vel res Ecclesie abstulerit, sacrilegium facit, & ut sacrilegus iudicandus est.

IV.

Præfatus denique Hilduinus thesauros Ecclesie Tungrensis & Aquisgranii palatij juxta beati Lamberti martyris corpus in quadam arca positos avida cupiditate rapuit, eoque inimicis nostris, suis videlicet fautoribus, contulit, & Ecclesie abstulit. De quo quibusque hujuscemodi sacri canones ita decernunt: *Si quis inventus fuerit aliquid de ministeriis Ecclesie vendidisse vel abstulisse, sacrilegium commisit. placuit cum in ordine ecclesiastico non haberi.* Vnde & beatus Augustinus X L V I I. evangelij homilia Iohannis dicit: *Ecce inter sanctos est Iudas, ecce fur est Iudas; & ne contemnas, fur hic sacrilegus est, non qualicumque fur locorum, sed dominicorum; locorum, sed sacrorum.* Et post pauca: *Quicumque aliquid de Ecclesia auferit vel fraudatur, Iudæ proditori comparatur.*

V.

Hos Ecclesie thesauros Episcopis & Comitibus & fautoribus pro sua ordinatione dedit, non præ oculis habens statuta Africani Concilij, quibus præcipitur ut nullus per pecunias ordinetur, ita inquitens. *Si quis Episcopus per pecunias obtinuerit dignitatem, deiciatur, modis omnibus abiciatur, sicut Simon magus abscissus est à Petro.*

Item in Concilio Chalcedonensi: *Si quis Episcopus, Presbyter, aut Diaconus sub pretio Spiritus sancti gratiam obtinere voluerit, proprii gradus periculo subiacet; & nihil ex hac ordinatione vel promotione, quæ est per negotiationem facta, proficiat, sed anathematizetur.*

VI.

Iam dictus Hilduinus, ad cumulum suæ damnationis, ante venerabilis Herimanni præsentiam veniens, super sacra nefandè juravit quòd ego Karolus episcopium Tungrense dederim; & quosdam ex Clericis & laicis jurare compulit. Quòd quàm sit absurdum, quàmque vitandum, sparsim sanctarum scripturarum testimonia approbant.

VII.

Memoratus præterea Hilduinus per Domnum Herimannum Episcopum tertio vocatus ad synodum, ut contra hæc quæ sibi obiciuntur responderet, si justam causam haberet, aut si non posset, canonum feriretur spiculis. Qui quoniam quidem venire distulit, incidit sententiam Bonifacij Papæ ita dicentis: *Probat vera esse illa quæ adversus se dicta sunt qui ad ea confutanda adesse minime vult. & ne dubitet quòd ita iudicium nocens subterfugit quemadmodum ut absolvatur qui est innocens querit.* Et post pauca: *Constitetur enim de omnibus quisquis subterfugere iudicium posse dilationibus putat.* Item ipse: *Si adesse voluerit, præsens, si confidit, ad objecta respondeat. Quòd si adesse neglexerit, dilationem sententiæ de absentia non lucretur.*

VIII.

Omnes tam Clerici quàm laici supradictæ Ecclesie nostram adeuntes sublimitatem, lucuosius vocibus innotuerunt quòd jam memoratus Hilduinus cum suis prædonibus bona illorum diripuit, omnemque illorum facultatem & suppellectilem abstulit, nihil illis remansit unde saltem sibi victus sufficientiam adhiberent. Adidentes etiam in precibus, ut vestro consilio cicitus ageretur ne amplius prædæ & direptioni paterent; sed illis ad ordinandum daremus Pontificem Richerum, quem concorditer elegerunt. De quibus videlicet omnibus hic capitulatum insertis vestrum precamur pontificium, ut propter Deum & debitam, quam nobis polliciti estis, fidelitatem pro viribus exinde adjuvetis ut noster honor in hujusmodi negotiis amplius non decreseat, & status sanctæ Dei Ecclesie stabilietur.

T iij

Regino lib. 1. c. 181.
Burchard. lib. 11. c. 18.
Ivo par. 14. c. 88.
Gratian. 11. q. 1. c. 6.
Qui abstulerit.

Lib. VI.
Capitular. c. 404.

Bonifac. I. capit. 2.
Ivo par. 16. 143.

*In tomo tertio Conciliorum Gallie pag. 575.
& sequentibus extant epistole duae Iohannis
X. P. a. Romani de causa episcopij Tungren-*

*sis, prima ad Herimannum Archiepiscopum
Colonensem, altera ad Karolum Regem.*

TITVLVS III.

Paetum Karoli & Henrici.

IN nomine sanctae & individuae Trinitatis. Divina propitiante clementia, anno dominicae incarnationis DCCCXXVI. anno vero regni Domni & gloriosissimi Regis Francorum occidentalium Karoli XXIX. redintegrante XXIV. largiore vero hereditate indepta X. Indictione IX. anno quoque regni Domni & magnificentissimi Regis Francorum orientalium Henrici tertio, inter ipsos praefatos Principes unanimis pactum ac societatis amicitia quaesita repertaque exordia sumpsit, prout visa sunt competentia. Convenerunt enim ambo illustres Reges, sicut inter se discurrentibus Legatis convenerant, II. Nonas Novembris, feria prima, Dominus enim Karolus super Rhenum flumen ad Bonnam castrum, & strenuus Henricus ex altera parte Rheni. Et ea tantum die mutis se visibus intuentes super ripas ejusdem fluminis huc & ultra, ut sui fierent fideles innoxij sacramento quo hanc eorum conventionem fuerant polliciti. Verum feria quarta, VI. Idus Novembris, in medio Rheni fluminis, saepius dicti Principes in navibus quisque suis in tertiam ascenderant, quae ancorata in fluminis medio gratia eorum colloquij fixa erat; ibique in primo hanc sibi vicissim convenientiam ob statum pacis juramento sanxerunt ita.

Ego Karolus divina propitiante clementia Rex Francorum occidentalium amodo ero huic amico meo Regi orientali Henrico amicus, sicut amicus per rectum debet esse suo amico, secundum meum scire ac posse; ea vero ratione, si ipse mihi

juraverit ipsam eundemque sacramentum, & attenderit quae promiserit. Si me Deus adjuvet & istae sanctae reliquiae.

E contra Rex Henricus eandem promissionem sacramento eisdem profecutus est verbis subsequenter, ut hujus amicitiae firmitas inviolabiliter observaretur.

Haec sunt nomina Episcoporum qui cum nobilibus ac fidelibus laicis firmitatem quam praememorati Reges inter se fecerunt, collaudando acceptaverunt, & manibus suis sacramentum firmaverunt nunquam a se destruendam.

Episcopi ex parte Domni regis Karoli. Herimannus Archiepiscopus Agrippinae, quae modo est Colonia vocitata, Rodgerus Archiepiscopus Trevirorum, Stephanus Praeful Cameracorum, Bovo Episcopus Catalaunensium, Baldricus Trajectensium Episcopus. Haec nomina Comitum. Matfredus, Ergengerus, Hagano, Boso, Waltgerus, Isaac, Ragenberus, Theodricus, Adalardus, Adelelmus.

Episcopi ex parte Regis inclyti Henrici. Herigerus Archiepiscopus Moguntiacorum, Nithardus Episcopus Mimmo-gerneferdae, Dodo Episcopus Osnobrogae, Ricavdo Episcopus Vangionum, quae nunc dicitur Warmatia, Hunuardus Episcopus Paderbornensis, Notingus Episcopus Constantiae Alemannicae. Haec sunt nomina Comitum. Eurardus, Chonradus, Herimannus, Hato, Godefredus, Otto, Herimannus, Cobbo, Magenhardus, Fridericus, Foldac.

